

Bijlage 6. Concept-instandhoudingsdoelen beschermde gebieden

Algemene doelen

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Drentsche Aa-gebied

Kernopgaven

5.02 Herstel beeklopen: Herstel beeklopen met natuurlijke morfologie, dynamiek en waterkwaliteit, op landschapsschaal, o.a. t.b.v. gaffellibel, beekprik, rivierprik, rivierdonderpad.

5.03 Kalkmoerassen en trilvenen: Herstel kwaliteit en uitbreiding areaal van *kalkmoerassen* 7230 en overgangs- en trilvenen (trilvenen) 7140_A, in mozaïek met schraalgraslanden.

5.06 Beekdalflanken: Ontwikkelen van kleinschalige mozaïeken van heischrale graslanden 6230 en blauwgraslanden 6410 met andere beekdalgraslanden en met vochtige heiden (hogere zandgronden) op de beekdalflank 4010_A t b.v. herpetofauna en insecten.

5.07 Vochtige alluviale bossen: Herstel kwaliteit en vergroting areaal vochtige alluviale bossen (*essen-iepenbossen*) 91E0_B en (beekbegeleidende bossen) 91E0_C en *behoud leefgebied zeggekorfslak*.

6.05 Natte heiden: Kwaliteitsverbetering en regionaal vergroting oppervlakte vochtige heiden 4010 en pioniervegetaties met snavelbiezen 7150 en actieve hoogvenen (heideveentjes) 7110_B in de vorm van hellingveentjes.

6.08 Structuurrijke droge heiden: Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei 2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen 2320, *droge heiden* 4030 en zandverstuivingen 2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper, korhoen, nachtzwaluw, draaihals en tapuit.

6.13 Oude eikenbossen: Behoud areaal oude eikenbossen (9190, m.n. strubbebossen) en verbeteren kwaliteit, ook als habitat voor vliegend hert.

Concept-instandhoudingsdoelen

Habitattypen

H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit, achteruitgang ten gunste van habitattype 4010 vochtige heiden is toegestaan.

Toelichting: De kwaliteit (met bijbehorende fauna) van stuifzanden met struikheide is deels te verbeteren door (op korte termijn) een adequater beheer, deels door (op lange termijn) betere milieuomstandigheden. Een minder consoliderend beheer is gewenst (toename dynamiek), maar dit wordt belemmerd door de onmogelijkheid tot plaggen op archeologisch belangwekkende stukken (in Balloërveld en Kampsheide). Uitbreiding oppervlakte is mogelijk vanuit (naald)bos.

H2320 Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*

Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: Het habitattype binnenlandse kraaiheidebegroeiingen is landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De oppervlakte neemt in het gebied toe door natuurlijke successie (o.a. in Kampsheide en Kniphorstbos), maar verbetering van de kwaliteit (verjonging) is noodzakelijk omdat het habitattype 2320 binnenlandse kraaiheidebegroeiingen door veroudering soortenarmer wordt.

H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen

Doel: Uitbreiding oppervlakte, behoud kwaliteit van locaties waar het habitattype zandverstuivingen goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit van locaties waar het habitattype zandverstuivingen matig ontwikkeld is.

Toelichting: Ondanks recente uitbreiding (kap van omringend bos) blijkt instandhouding van de huidige kwaliteit (met bijbehorende fauna) moeilijk. De oppervlakte dient een minimale grootte te hebben waarbij het habitattype 2330 zandverstuivingen zichzelf in stand kan houden.

H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren

Doel: Behoud oppervlakte, behoud kwaliteit van locaties waar het habitattype zure vennen goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit van locaties waar het habitattype zure vennen matig ontwikkeld is.

Toelichting: Het habitattype komt voor op meerdere locaties, waarvan de meeste een goede kwaliteit kennen. Zo zijn enkele vennen aanwezig met slangewortel. Een aantal andere vennen bieden goede mogelijkheden voor herstel.

H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en waterplanten, *waterranonkels* (subtype A).

Toelichting: Het habitattype 3160 beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A) komt in het gebied voor in het Andersche diepje en bij Oude molen (op verschillende plaatsen). Door natuurontwikkeling breidt het type zich plaatselijk uit, elders zijn goede mogelijkheden voor herstel, zowel in beken als geïsoleerd liggende wateren.

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting: Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt in enkele deelgebieden voor. Met vernatting is verbetering kwaliteit en uitbreiding oppervlakte mogelijk.

H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland

Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: Voor duurzaam behoud van het habitatype jeneverbesstruwelen zijn nieuwe vestigingen van jeneverbessen vereist. De belangrijkste groeiplaats van het habitatype jeneverbesstruwelen is de Kampsheide.

H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Doel: Uitbreiding oppervlakte, behoud kwaliteit van locaties waar het habitatype heischrale graslanden goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit van locaties waar het habitatype heischrale graslanden matig ontwikkeld is.

Toelichting: Het habitatype heischrale graslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Herstel van dit habitatype is mogelijk door tegengaan van verdroging en eutrofiëring. Herstel is mogelijk op meerdere plaatsen op de overgang van zandgrond naar beekdal.

H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: Het habitatype blauwgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding; het habitatype komt voor op keileembodems en op de overgang van zandgrond naar veen; herstel is in dit gebied op meerdere plaatsen mogelijk.

H7110 Actief hoogveen

Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B).

Toelichting: Het habitatype 7110 actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) komt voor in een pingoruïne in het Ballooërveld. Verbetering van de kwaliteit is hier mogelijk door het tegengaan van verdroging.

H7140 Overgangs- en trilveen

Doel: Uitbreiding oppervlakte, behoud kwaliteit van locaties waar het habitatype overgangs- en trilvenen goed ontwikkeld is en verbetering kwaliteit van locaties waar het habitatype overgangs- en trilvenen matig ontwikkeld is.

Toelichting: Zowel subtype A: overgangs- en trilvenen, *trilvenen* als subtype B overgangs- en trilvenen, *veenmosrietlanden* komen in het gebied voor. Subtype A is landelijk gezien in een zeer ongunstige staat van instandhouding, subtype B is matig ongunstig. Op sommige locaties komen goed ontwikkelde voorbeelden voor met o.a. draadzeggen en paardehaarzegge.

H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*

Doel: Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting: Het habitatype komt voor op plagplekken in habitatype 4010 vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A), maar zal voor een groot deel weer omvormen tot dit habitatype. Voor behoud van de soortensamenstelling is het van belang her en der in het terrein pionierplekken te behouden.

H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukenbossen behorend tot het *Carpinion-betuli*

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting: Het subtype A, eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Het type komt op kleine schaal voor op bodems waarin potklei en/of keileem voor een slecht waterdoorlatende laag zorgen, zoals in het Gastersche Holt en het Geelbroek (bosje Bloemendaal). Bijzondere soorten zijn onder meer heekruid en gulden boterbloem. Het type kan in Geelbroek verbeterd worden in kwaliteit door verbetering van de waterhuishouding. Het type is dermate versnipperd, dat uitbreiding (in mozaïek met habitatype 91E0 vochtige alluviale bossen) noodzakelijk is.

H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*

Doel: Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting: Het habitatype oude eikenbossen is over een relatief grote oppervlakte aanwezig in de vorm van strubbenbossen (Anloerstrubben, Kniphorsterbos, De Vijftig Bunder, omgeving Amen). Waar het type in minder goede vorm voorkomt (jong bos, zoals bij Oudemolen), is gedeeltelijke omvorming gunste van habitatype 2310 stuifzandheiden met struikhei heide en habitatype 6230 heischrale graslanden toegestaan.

H91D0 *Veenbossen

Doel: Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.

Toelichting: Het habitatype hoogveenbossen komt voor in slenken van de heide en aangrenzende bovenloop. Er zijn goede mogelijkheden voor uitbreiding.

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting: Het subtype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt in matige kwaliteit en versnipperd voor, onder meer in de middenloop (o.a. de Burgvullen). Het subtype kan verbeterd worden in kwaliteit door verbetering van de waterhuishouding.

Soorten

H1099 Rivierprik

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: Een van de twee rivieren waar een paaipopulatie bekend is. De paaipopulatie in de Drentse Aa zal duurzamer worden door het elders verbeteren van de trekroute.

H1134 Bittervoorn

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie, achteruitgang ten gunste van habitatype 3260 beken en waterplanten, *waterranonkels* (subtype A) is toegestaan.

Toelichting: De bittervoorn is in grote aantallen bekend uit het Rolderdiep, waar de natuurlijkheid van de beek is aangetast (rechtgetrokken).

H1145 Grote modderkruiper

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: Mogelijk bevindt zich in de Drentsche Aa een belangrijke populatie van de grote modderkruiper, maar de verspreiding binnen Drenthe is onvoldoende bekend.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: De kleine modderkruiper is zeldzaam in Drenthe, maar juist uit het stroomdal van de Drentse Aa zijn waarnemingen bekend. De exacte verspreiding en populatiegrootte is onvoldoende bekend.

H1163 Rivierdonderpad

Doel: Uitbreiding omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: Voor zover bekend komt de rivierdonderpad in de provincie Drenthe alleen in de Drentsche Aa voor (o.a. in het Gastersche Diep). De soort verkeert landelijk gezien in een gunstige staat van instandhouding, maar staat sterk onder druk in beekdalen.

H1166 Kamsalamander

Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied en verbetering verbinding met belangrijke leefgebieden buiten het Natura 2000 gebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: In Noord-Drenthe komt de kamsalamander – ook historisch – slechts lokaal voor in kleine populaties. Het smalle beekdal van de Drentsche Aa is geen optimaal leefgebied. Het meest geschikte leefgebied wordt gevormd door poelen en voedselrijke vennen op de overgang van heide naar het beekdal. Dit betekent dat de soort vooral voorkomt op de grens van het gebied. In een bufferzone rondom het gebied dient extra aandacht te worden besteed aan deze soort. Voor een duurzaam behoud van deze kwetsbare populatie is een goede samenhang met de nabij gelegen vindplaatsen van essentieel belang.

Aanvullende doelen

Broedvogels

A153 Watersnip

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud sleutelpopulatie van ten minste 80 paren.

Toelichting: De watersnip was in de periode 1999-2003 broedvogel met maximaal 88 paren. De staat van instandhouding van deze soort is zeer ongunstig. Het gebied is een van de weinige graslandgebieden in Nederland waar de soort het relatief goed doet.

A275 Paapje

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud lokale populatie van ten minste 5 paren als bijdrage aan sleutelpopulatie Noordwest-Drenthe.

Toelichting: Na de vershraling ten gevolge van natuurontwikkeling is het paapje in het gebied gekomen, bij verdere vegetatieontwikkeling is soort weer in aantal afgenomen, 80-jaren maximaal 30 paren en in 1998 nog 17 paren. De staat van instandhouding van de soort is zeer ongunstig.

A338 Grauwe klauwier

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud lokale populatie van ten minste 5 paren als bijdrage aan sleutelpopulatie noord, west en midden Drenthe .

Toelichting: In de periode 1999-2003 broedvogel met 5-10 paren. De staat van instandhouding van deze soort is zeer ongunstig, de soort heeft zich recent als broedvogel gevestigd in het gebied.

Zuidlaardermeer

Kernopgaven

4.11 **Plas-dras situaties:** Plas-dras situaties voor grasetende watervogels, zoals smienten, ganzen en broedvogels zoals *kemphaan* en porseleinhoen, *kwartelkoning* en *noordse woelmuis*.

4.12 **Overjarig riet:** Herstel grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging voor rietmoerasvogels, zoals roerdomp, *grote karekiet*, *snor*, *purperreiger* en voor de *noordse woelmuis*.

Concept-instandhoudingsdoelen

Broedvogels

A021 Roerdomp

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud lokale populatie van ten minste 5 paren ten behoeve van sleutelpopulatie Drents-Groningse grensgebied.

Toelichting: Roerdomp van oudsher broedvogel met enkele paren tot een maximum van 5. Het aantal paren fluctueert sterk met na strenge winters slechts 1 paar.

A119 Porseleinhoen

Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van ten minste 15 paren in gunstige jaren ten behoeve van sleutelpopulatie Drents-Gronings grensgebied.

Toelichting: Porseleinhoen onregelmatige broedvogel in sterk fluctuerende aantallen; in vele jaren 0-2 paar met in het goede jaar 1997 15 paren. In goede jaren het belangrijkste broedgebied in deze regio.

A295 Rietzanger

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud huidige sleutelpopulatie van tenminste 100 paren.

Toelichting: Het Zuidlaardermeergebied herbergt de grootste sleutelpopulatie van de rietzangers van het Drents-Groningse grensgebied. In de periode 1993-1997 werden jaarlijks ca. 200 paren geteld. Uit latere jaren ontbreken telgegevens.

Niet-broedvogels

A037 Kleine zwaan

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Meren en moerassen van ten minste 100 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting: Aantallen kleine zwanen van internationale betekenis. Aantallen fluctuerend.

Vanwege de vermoedelijk natuurlijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding geen herstelopgave.

A041 Kolgans

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Meren en moerassen van ten minste 12.000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting: Aantallen kolganzen van internationale betekenis. Sterk verhoogde aantallen rond 2000, daarna weer wat lager. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A050 Smient

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Meren en moerassen van ten minste 45.000 vogels (maandgemiddelde).

Toelichting: Aantallen smienten van internationale betekenis. Data nog niet geschikt voor trendanalyse. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A094 Visarend

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied als bijdrage aan behoud populatie regio Meren en moerassen.

Toelichting: Aantallen visarenden niet van nationale of internationale betekenis. Data nog niet geschikt voor trendanalyse. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Aanvullende doelen

Soorten

H1145 Grote modderkruiper

Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: Omdat de soort landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert en het gebied van belang is voor de geografische spreiding, is de soort in dit Vogelrichtlijngebied onder de aanvullende doelen opgenomen. Maatregelen die in het gebied genomen worden voor moerasvogels kunnen ook ten goede komen aan de Grote modderkruiper.

Broedvogels

A156 Grutto

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud huidige sleutelpopulatie van ten minste 100 paren.

Toelichting: Recente tellingen wijzen op een populatie van circa 100 paren.